

A democracia liberal contaxiada: un modelo cuestionado

Description

Temos por feito moitas cousas que nos afectan intimamente e diariamente, descoidadamente. Empregamos moitos termos extremadamente importantes sen pensar na súa definición. Por exemplo, que é a democracia? Cales son as súas características fundamentais? Entre os meus estudantes, as definicións presentan semellanzas, pero as listas de calidades sempre difiren. Do mesmo xeito, "a xente vota" supera todos os inventarios. Co cal, deduzo que pensamos no factor procesual da democracia, pero é moi incompleto. Esta realidade vese máis claramente nos momentos de crise, coma a que estamos a vivir agora á sombra do coronavirus.

Temos por feito moitas cousas que nos afectan intimamente e diariamente, descoidadamente. Empregamos moitos termos extremadamente importantes sen pensar na súa definición. Por exemplo, que é a democracia? Cales son as súas características fundamentais? Entre os meus estudantes, as definicións presentan semellanzas, pero as listas de calidades sempre difiren. Do mesmo xeito, "a xente vota" supera todos os inventarios. Co cal, deduzo que pensamos no factor procesual da democracia, pero é moi incompleto. Esta realidade vese máis claramente nos momentos de crise, coma a que estamos a vivir agora á sombra do coronavirus.

Se non comezamos colectivamente a pensar como protexer a estrutura da democracia, o retroceso democrático será un perigo. Existen normas e institucións democráticas para salvarnos dos políticos, tanto á dereita como á esquerda, que agora máis que nunca, xa non teñen medo a usurpalos abertamente, erosionando a democracia liberal. Non quero ser sensacionalista, mais o noso descoñecemento da súa estrutura pon en perigo o modelo de democracia liberal e non faltan exemplos de todo o mundo.

Comezando polos Estados Unidos, o presidente Trump é un populista que ignora as normas e institucións tradicionais do seu país. As súas amizades con homes fortes (Putin, Kim, Erdo?an) socavaron décadas da diplomacia estadounidense. Pero o fenómeno Trump non é o problema en si senón un síntoma dos perigos dunha democracia descoidada. Trump é o produto dun sistema de partidos débil, de ambigüidade institucional e dun electorado farto do establecemento. E aproveita estas debilidades para consolidar a súa autoridade no medio dunha crise provocada polo virus, premiando aos gobernantes que o apoiaron politicamente (republicanos) con subministracións médicas, probas de virus, etc., ao tempo que fai todo o posible para castigar a quen o prexudica. Contradiciron (demócratas).

En Europa, o caos sobre o Brexit débese a unha crise de identidade entre os ingleses, ao descoñecemento do seu ambiente económico e á polarización política. Deixar a UE parecía unha resposta fácil, cuxas consecuencias serán moi difíciles. O político que mellor aproveitou as consecuencias do Brexit, o primeiro ministro Boris Johnson, seguiu o modelo Trump-Bolsonaro fronte ao coronavirus, negando a necesidade de corentena polos seus efectos económicos ata o 23 de marzo. E agora mesmo Johnson está na UCI, infectada co mesmo virus.

No outro extremo do continente, Hungría, membro de pleno dereito da Unión Europea, é unha democracia iliberal por excelencia. Viktor Orbán, xenófobo, euroescéptico e primeiro ministro húngaro, é un home forte que nunca perde a oportunidade de consolidar os seus poderes ante unha crise. Fíxoo en 2015 ante a crise de refuxiados de Oriente Medio e fíxoo de novo fronte ao actual: o parlamento húngaro permítelle legislar por decreto, cancelar as eleccións e castigar aos que perpetran "información falsa".

En Israel ata pouco antes de que estalase a crise do coronavirus, estabamos a ver a caída de Benjamin Netanyahu en cámara lenta. O primeiro ministro perdeu o apoio da xente, pero aproveitou a incapacidade dos partidos da oposición para organizarse para evitar que o seu principal rival, Benny Gantz, substituíse nas tres últimas citas lexislativas en menos dun ano. Agora en tempos de crise sanitaria (e acusado de corrupción), Netanyahu invitou a Gantz a formar un goberno de emerxencia para responder á crise e retrasar a formación dun goberno de coalición sen o Likud.

Sudáfrica sofre unha enorme desigualdade e descontento social. Antes de que chegase o coronavirus, o Congreso Nacional Africano, o partido que gobernou desde a independencia, estaba no punto culminante do colapso debido á corrupción, a mala xestión dos servizos básicos e ante os fluxos de inmigración inesperados. Agora usa a policía para impor a corenta a chineses nun país democrático. Cando a actual ameaza para a saúde remate, o país afrontará de novo un baleiro partidista. En Filipinas, a criminalidade e a inseguridade facilitaron a elección de Rodrigo Duterte e a aprobación do seu abuso de institucións e persoas. Co virus, a represión legal semella á húngara e física ao surafricano. Pero peor e forte nos dous casos.

Na India, a democracia máis grande do mundo, Narendra Modi, nacionalista hindú, aproveitou o malestar social, as fisuras relixiosas e a fatiga cos partidos tradicionais do seu país desde a candidatura ás eleccións nacionais de 2014. abandonaron explicitamente as normas constitucionais e as tradicións sociais para tratar aos musulmáns, o 14% de preto de 1,4 millóns de persoas, como cidadáns de segunda clase, culpándose da presenza do coronavirus no país.

En todos estes casos, antes do virus, os problemas teñen algo que ver cos seus respectivos sistemas de partidos. A falta de cooperación entre as partes agrava o problema do virus. En Israel, a existencia de moitas partes é unha parte importante do problema. En Sudáfrica, a falta de partidos efectivos é o problema. En moitos países, os cambios económicos, demográficos e migratorios agravan outros problemas sociais, como a desigualdade, a corrupción e as ineficiencias nos servizos sociais, e todos volverán a destacarse cando o virus sexa superado ante a inevitable incerteza política. Cando os partidos tradicionais non poden resolvelos, os electorados buscan democraticamente outros partidos e/ou outros candidatos. Superficialmente, non hai problema. A democracia é así. O problema do S. XXII. é que demasiados electorados acabaron votando por demagogos cuxo interese é manter no poder e/ou castigar aos seus rivais, non mellorar a vida dos seus electores. E é unha vertente resbaladiza que me fai cuestionar o modelo de democracia liberal: o proceso democrático é o medio que empregamos para afrontar interminables problemas sociais que, se non o eliximos ben, acaban por danar a estrutura democrática desde dentro. Se a nova clase política populista non respecta as regras do xogo, a sociedade civil padece. E iso antes de que saise o comodín do coronavirus. Teño medo do que poida chegar máis tarde: unha Hungría que é expulsada da Unión Europea? Unha España, baixo unha coalición PP-Vox, que quere deixala? Unha India sen musulmáns? En canto o electorado mundial non estea mellor informado, ata que nos decatemos de que a democracia implica moito máis que o acto electoral, o retroceso democrático será unha realidade. E aínda que todos estamos preocupados adecuadamente polo coronavirus, susceptibles ás fake news, coas nosas vidas en mans dos políticos mentres que outros posiblemente peor buscan substituír os actuais, o risco aumenta.

[Esta peza é parte do IGADI Annual Report 2019-2020, podes descarregalo aquí.](#)

APARTADOSTEMATICOXEOGRAFICOS

Estados Unidos

ETIQUETAS

Galicia USA internacional

IDIOMA

Galego

INVESTIGACION

Relacións Internacionais

Date Created

Mai 20, 2020

Meta Fields

Autoria : 3758

Datapublicacion : 2020-05-20 00:00:00

Subtitulo : Este artigo fai parte do IGADI Annual Report 2019-2020 "Da guerra comercial á Coivd19"